

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 • 50 • 2009

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

АНТОНОВИ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 20827/02 г.)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

1 октомври 2009 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

01/03/2010 г.

Това решение ще стане окончателно при обстоятелствата, посочени в чл. 44, ал. 2 от Конвенцията. То може да претърпи редакционни промени.

По делото на Антонови срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като камера в състав:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *председател*,

Ренате Йегер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвирт (Karel Jungwiert),

Райт Марусте (Rait Maruste),

Марк Вилигер (Mark Villiger),

Миряна Лазарова Трайковска (Mirjana Lazarova Trajkovska),

Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик, *секретар на Отделението*,

след проведено закрито заседание на 8 септември 2009 г.,

се произнесе със следното съдебно решение, постановено на същата дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 20827/02 г.) срещу Република България, подадена на 7 май 2002 г. пред Съда на основание на чл. 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от двама български граждани г-жа Стефка Кънчева Антонова и г-н Костадин Стоилов Антонов („жалбоподателите“).

2. Жалбоподателите са представлявани от г-н Р. Кьосев – адвокат, практикуващ в град Попово. Българското правителство („правителството“) е представлявано от своя агент – г-жа М. Димова от Министерството на правосъдието.

3. На 4 септември 2007 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима и решава да изпрати уведомление до правителството за оплакването на жалбоподателите относно продължаващия отказ от страна на властите да им предоставят апартамент като обезщетение за отчуждения им имот. Съдът решава също така да разгледа едновременно допустимостта и съществуването на жалбата (чл. 29, ал. 3 от Конвенцията).

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВА ПО ДЕЛОТО**

1. Жалбоподателите са родени съответно през 1944 и 1935 г. и живеят в град Попово.

5. Със заповед на кмета от 9 май 1988 г. къщата на жалбоподателите в град Попово е отчуждена с оглед на развитието на района като жилищен. Заповедта се основава на чл. 95 и чл. 98, ал. 1 от Закона за териториалното и селищно устройство от 1973 г. („ЗТСУ“) и гласи, че жалбоподателите трябва да бъдат обезщетени с двустаен апартамент в сграда, която общината възнамерява да построи.

6. През 1989 г. къщата, отчуждена от жалбоподателите, е разрушена.

7. Със заповед от 19 април 1991 г., на основание на чл. 103 от ЗТСУ, кметът посочва конкретния бъдещ апартамент, с който жалбоподателите трябва да бъдат обезщетени. Площта му следва да бъде 73 квадратни метра.

8. На неуточнена дата през 1991 г. общинските власти откриват в Държавна спестовна каса блокирана жилища банкова сметка на името на жалбоподателите и депозират сума, съответстваща на стойността на отчуждения им недвижим имот.

9. Строителството на сградата, в която трябва да се намира апартаментът на жалбоподателите, започва през 1994 г.

10. За неуточнен период от време жалбоподателите живеят в апартамента на сина си (на сина им е предоставено общинско жилище). По-късно те отиват под наем на друго място и през 1996 г. са настанени във временно жилище, предоставено от общината.

11. На неуточнена дата през 2000 г. жалбоподателите подават иск за обезщетение срещу Община Попово за неправомерно неизпълнение на задължението ѝ да построи и да им предостави апартамент.

12. На 8 януари 2001 г. те подават оплакване до председателя на Народното събрание относно това, че общината не им предоставя апартамент. На 27 март 2001 г. те подават жалба до Президента на Републиката.

13. С окончателно решение от 27 май 2003 г. съдилищата присъждат на жалбоподателите 6 750 нови лева (BGN), равняващи се на около 3 500 евро (EUR), за неимуществени вреди. Обезщетението обхваща периода 1991 – 2000 г. Съдилищата приемат, че отказът на общината да предостави апартамент на жалбоподателите е незаконосъобразен и че ситуацията на несигурност им причинява психически тормоз.

14. С друго решение от 31 август 2005 г. претенцията на жалбоподателите за имуществени вреди (загуба на наемна цена, която биха получили, ако отдаваха под наем апартамента) е отхвърлена от съдилищата като спекулативна.

15. През януари 2006 г. жалбоподателите приемат предложението на общината да бъдат обезщетени с апартамент в друга сграда. Новият апартамент, който е с площ от 64 квадратни метра, е предоставен на жалбоподателите през август 2007 г.

16. През септември 2007 г. жалбоподателите подават жалба срещу Община Попово. Те претендират 7 940 лева, която сума представлява

разликата между стойността на определеното им първоначално жилище и апартамента, който в крайна сметка са получили. Оказва се, че това производство все още е висящо.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

17. Обобщение на приложимото вътрешно право и практика се съдържа в решенията на Съда по делата *Кирилова и други срещу България*, № 42908/98, № 44038/98, № 44816/98 и № 7319/02, §§ 72 – 83, 9 юни 2005 г., и *Лазаров срещу България*, № 21352/02, § 19, 22 май 2008 г.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ № 1 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА

18. Жалбоподателите се оплакват на основание на чл. 1 от Протокол № 1, че в продължение на много години властите не са им предоставили апартамента, на който те имат право като обезщетение за техния отчужден имот.

19. Чл. 1 от Протокол № 1 гласи:

„Всяко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползва от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.”

20. Правителството твърди, че жалбоподателите са престанали да бъдат жертви на твърдяното нарушение, тъй като им е присъдено обезщетение от националните съдилища. Освен това правителството обръща внимание на факта, че властите в крайна сметка са им предоставили апартамент.

21. Жалбоподателите оспорват тези доводи.

A. Времева компетентност (*ratione temporis*) на Съда

22. Съдът отбелязва, че отчуждаването на имота на жалбоподателите е извършено през 1988 г., което е преди 7 септември

1992 г., когато Конвенцията влиза в сила по отношение на България. Поради това Съдът не разполага с времевата компетентност да разгледа въпроса, свързан с отнемането на собствеността им. При все това твърдяната намеса в настоящия случай не се отнася до отчуждаването от 1988 г., а до отказа на властите да предоставят апартамент на жалбоподателите в продължение на много години. Съдът намира, че той е времево компетентен да разгледа въпросите, отнасящи се до този отказ (вж. *Кирилова и други срещу България*, цитирано по-горе, § 86).

Б. Допустимост

23. Съдът намира, че жалбата не е явно необоснована по смисъла на чл. 35, ал. 3 от Конвенцията и не е недопустима на други основания. По-специално той не приема аргумента на правителството, че жалбоподателите са престанали да бъдат жертви на твърдяното нарушение. За да е вярно това, властите трябва да са признали и да са предоставили адекватно обезщетение за твърдяното нарушение на Конвенцията (вж. съответно *Морби срещу Люксембург* (реш.), № 27156/02, 13 декември 2003 г.). В настоящия случай националните съдилища признават, че отказът на властите да предоставят жилище е незаконосъобразен и присъждат обезщетение на жалбоподателите за нематериални вреди (виж параграф 13 по-горе). Техните решения обаче засягат единствено периода преди 2000 г., а настоящата жалба се отнася за периода до 2007 г., когато на жалбоподателите накрая е предоставен апартамент. Освен това жалбоподателите не са получили обезщетение за имуществени вреди. Поради това Съдът счита, че жалбоподателите не са загубили статута си на жертви на твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1.

24. Доколкото правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали вътрешноправните средства за защита, тъй като са могли да потърсят обезщетение за периода след 2000 г., Съдът посочва, че по делото *Кирилова и други*, цитирано по-горе, § 116, той е установил, че иск за обезщетение за вреди не може пряко да принуди властите да построят и да предоставят дължимия апартамент. Освен това, тъй като е невъзможно жалбоподателите да прогнозируют кога властите ще изпълнят задължението си да построят и да им предоставят апартамента, те периодично ще са принудени да подават нови иски и да претендират допълнително обезщетение. Съдът не счита, че от тях трябва да се очаква да направят това. Затова той стига до заключението, че по-нататъшни иски за вреди не представляват ефикасно правно средство за защита, което жалбоподателите е трябвало да изчерпят.

25. Съдът отбелязва също така, че производството, в което жалбоподателите търсят обезщетение от общината за разликата между стойността на дължимия им апартамент и този, който в крайна сметка са получили, все още е висящо (вж. параграф 16 по-горе). Това производство обаче не се отнася до обезвреда за това, че властите в продължение на много години не са им предоставили апартамент, която е в основата на настоящата жалба.

26. Ето защо жалбата трябва да бъде обявена за допустима.

В. По същество

27. Съдът отбелязва в самото начало, че настоящото дело е много подобно на делата *Кирилова и други* и *Лазаров*, цитирани по-горе.

28. В настоящия случай, както и в двата цитирани случая, жалбоподателите имат придобито право на апартамент, който им се дължи като компенсация за отчуждения им имот, и са жертва на намеса в правото им мирно да се ползват от притежанията си заради неспособността на властите в продължение на дълъг период от време да им предоставят недвижимия имот.

29. Подобно на констатациите си в *Кирилова и други* и *Лазаров*, Съдът счита, че конкретният случай попада в приложното поле на първото изречение от първата алинея на чл. 1 от Протокол № 1, което определя най-общо принципа на мирно ползване на собствеността (вж. *Кирилова и други*, цитирано по-горе, § 105, и *Лазаров*, цитирано по-горе, § 28).

30. За да се установи дали е постигнат справедлив баланс между общия интерес и необходимостта от защита на основните права на индивида, Съдът трябва да прецени дали поради бездействието на властите жалбоподателите е трябвало да понесат несъразмерна и прекомерна тежест. По делата *Кирилова и други* и *Лазаров* Съдът установява, че справедливият баланс, изискуем съгласно чл. 1 от Протокол № 1, не е постигнат заради дългите закъснения при предоставяне на апартаментите, пасивното отношение на властите, както и продължителния период на несигурност, понесен от жалбоподателите. Ето защо жалбоподателите е трябвало да понесат несъразмерна и прекомерна тежест (вж. *Кирилова и други*, цитирано по-горе, § 123, и *Лазаров*, цитирано по-горе, § 32). Тъй като обстоятелствата по настоящото дело са идентични, Съдът не вижда причина да достигне до различно заключение. По-специално той не счита, че предоставеният в крайна сметка апартамент на жалбоподателите, след закъснение от повече от шестнадесет години, както и присъденото им частично обезщетение по отношение на периода до 2000 г., могат да се разглеждат като достатъчни и

навременни мерки, способни да възстановяват справедливия баланс съгласно чл. 1 от Протокол № 1 (вж. *Лазаров*, цитирано по-горе, § 32).

31. Следователно е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1.

II. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

2. Чл. 41 от Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

33. По отношение на обезщетението Съдът счита, че е целесъобразно да възприеме същия подход както по делата *Кирилова и други срещу България* (справедливо обезщетение), № 42908/98, № 44038/98, № 44816/98 и № 7319/02, 14 юни 2007 г., и *Лазаров*, цитирано по-горе, §§ 37 – 45.

1. Имуществени вреди

34. Жалбоподателите претендират следните суми: 1) 24 840 лева по отношение на наемите, които биха получили, ако бяха отдавали под наем апартамента между 1991 и 2007 г.; 2) 16 637,40 лева за пропуснати ползи, произтичащи от факта, че те не са могли да използват сумите, депозирани в сметката им в Държавна спестовна каса (вж. параграф 8 по-горе); и 3) 5 780 лева, представляващи разликата между стойността на апартамента, на който жалбоподателите имат право, и този, който им е предоставен през 2007 г.

35. Правителството не изразява становище по въпроса.

36. По отношение на твърдените пропуснати ползи от наем Съдът отбелязва, че жалбоподателите не са доказали, че са разполагали с алтернативно жилище и че са щели следователно да отдадат под наем апартамента. Освен това жалбоподателите, живели първоначално в апартамента на сина си, а по-късно и в предоставеното им временно общинско жилище, не твърдят, че са направили разходи, за да си намерят жилище, докато чакат да получат апартамента. Следователно претенциите им по отношение на твърдението за загуба на наем са недоказани. До същото заключение са стигнали и националните съдилища (вж. параграф 14 по-горе).

37. Що се отнася до твърдението за пропуснати ползи в резултат от факта, че депозираните в жилищната спестовна сметка пари на жалбоподателите са били неизползваеми, Съдът не намира причинно-

следствена връзка между тази загуба и установеното нарушение в настоящия случай. Очевидно е, че ако общината беше предоставила навреме дължимия имот на жалбоподателите, въпросната сума би била изплатена още през 1991 г. или 1992 г. за покриване цената на апартамента (вж. *Лазаров*, цитирано по-горе, § 42).

38. Съдът не намира за необходимо да присъди обезщетение на жалбоподателите за това, че са получили по-малък апартамент, тъй като производството за обезщетение на това основание все още е висящо (вж. параграфи 15 – 16 по-горе).

39. Съдът обаче счита, че жалбоподателите са претърпели известна загуба на възможности поради това, че не са били в състояние да се ползват и да се насладят на апартамента за продължителен период от време (вж. *Кирилова и други срещу България* (справедливо обезщетение), цитирано по-горе, § 33). Произнасяйки се по справедливост, Съдът присъжда на двамата жалбоподатели общо 3 000 евро по този иск.

2. Неимуществени вреди

40. По отношение на неимуществени вреди жалбоподателите претендират 180 000 лева. Те твърдят, че са претърпели тревоги и притеснения в продължение на много години.

41. Правителството не представя коментар.

42. Съдът счита, че нарушението на чл. 1 от Протокол № 1 е причинило неимуществени вреди на жалбоподателите заради изпитваните безпокойство и тревога в резултат, първо, от продължителното неизпълнение на задължението на властите да им предоставят собственост, на която те имат право и, второ, от неспособността и нежеланието на властите да решат проблема им в течение на продължителен период от време (вж. *Кирилова и други срещу България* (справедливо обезщетение), цитирано по-горе, § 37, и *Лазаров*, цитирано по-горе, § 45). Жалбоподателите са в допълнително затруднено положение от необходимостта да живеят в по-лоши условия във временно жилище (вж. параграф 10 по-горе). Произнасяйки се по справедливост, а също и като взема предвид факта, че жалбоподателите вече са получили 3 500 евро за неимуществени вреди (вж. параграф 13 по-горе), Съдът им присъжда общо 3 000 евро.

Б. Разноски

3. Жалбоподателите не са подали иск за разноски. Съответно Съдът не счита, че следва да присъди каквато и да е сума като обезщетение за разноски.

В. Лихва за забава

4. Съдът счита за подходящо лихвата за забава да бъде изчислена на основата на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка, с добавени три процентни пункта.

**ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ
ЕДИНОДУШНО:**

1. *Обявява* за допустима жалбата по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията относно продължителното неизпълнение на задължението на властите да предоставят на жалбоподателите апартамент в компенсация за техния отчужден имот;
2. *Постановява*, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията;
3. *Постановява*
  - (а) ответната държава да заплати на двамата жалбоподатели солидарно в срок от три месеца от датата, на която съдебното решение влезе в сила в съответствие с чл. 44, ал. 2 от Конвенцията, сумата от EUR 6 000 (шест хиляди евро) за имуществени и неимуществени вреди, заедно с всички данъци, които могат да бъдат дължими върху тази сума, в легова равностойност към датата на плащането;
  - (б) след изтичане на горецитирания тримесечен срок до извършване на плащането ще бъде дължима обикновена лихва върху горната сума в размер, равен на пределния лихвен процент по заеми на Европейската централна банка за периода на забава, с добавени три процентни пункта;
4. *Отхвърля* останалата част от иска на жалбоподателите за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и оповестено в писмен вид на 1 октомври 2009 г. в съответствие с чл. 77, ал. 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар на Отделението

Пеер Лоренцен
Председател